

Vold mot kvinner: I skyggen av pandemien

Vold mot kvinner og jenter er et globalt folkehelseproblem, og utøves i mange ulike former, som blant annet fysisk vold, psykisk vold, seksualisert vold og voldtekt. Det er en pandemiingen gir den oppmerksomheten og oppfølgingen det må ha, med svært alvorlige konsekvenser både for individet og samfunnet¹.

Globalt opplever hele 1 av 3 kvinner minst en form for vold i løpet av livet. Partnervold er den vanligste formen. Ulike former for vold har fått økt oppmerksomhet globalt de siste tiårene, og flere internasjonale avtaler og handlingsplaner er blitt vedtatt. Likevel går ikke tallene ned.

COVID-19-pandemien har ytterligere forverret situasjonen for kvinner og jenter globalt. I en tid hvor arbeidet for likestilling burde styrkes for å oppnå FNs bærekraftsmål, fører pandemien i stedet til globale tilbakeskritt. Utbredelsen av vold øker; det har blitt vanskeligere å søke hjelp og beskyttelse, synliggjøring svekkes eller forhindres, og i tillegg nedprioriteres myndighetenes oppfølging i mange deler av verden. Samtidig kan vi ikke skylde på globale pandemier for forekomsten av kjønnsbasert vold. Holdninger og underliggende maktstrukturer i samfunnet er årsaken til at volden skjer.

Norge bidrar betydelig i det humanitære bistandsarbeidet globalt, og FNs bærekraftsmål 5 står sentralt i vår utenriks- og utviklingspolitikk². Dette inkluderer Norges handlingsplan, Frihet, makt og muligheter, som understreker at utenriktjenesten forplikter seg til å «styrke likestilling ved å bruke vår politiske kapital, vår erfaring og kunnskap og våre økonomiske virkemidler for å fremme jenters og kvinners rettigheter»³.

Norge tar fra nyttår plass i FNs Sikkerhetsråd, med

1 <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

2 <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/fn/innsikt/likestilling/id439433/>

3 https://www.regjeringen.no/globalassets/departemente-ne/ud/vedlegg/fn/kvinner_handlingsplan.pdf

et løfte om å sette arbeidet med å bekjempe vold mot kvinner og jenter i krig og humanitære kriser sentralt i sin posisjon som medlem. Det samme gjelder i oppfølgingen av den norske regjeringens handlingsplan for Kvinner, Fred og Sikkerhet, hvor arbeidet med bekjempelse av seksualisert vold i konflikt vektlegges⁴.

I FN er statsminister Erna Solberg i tillegg valgt som leder for pådrivergruppen som skal følge opp bærekraftmålene. Det er en posisjon statsministeren har uttalt skal brukes til å skape engasjement og økt samarbeid om målene⁵.

Man kan skryte av Norges innsats og satsing på kvinner og jenter på papiret, men det mangler tydelig breddesatsning på arbeidet med vold mot kvinner og jenter, og voldstatistikken står helt stille. Til tross for konvensjoner og handlingsplaner, både internasjonale og nasjonale, opplever like mange kvinner overgrep nå som for 25 år siden. Kjønnsbasert vold kjenner ingen landegrenser og er et samfunnsstrukturelt problem i samtlige land i verden, inkludert Norge. Hver fjerde kvinne har vært utsatt for en eller annen form for vold eller trusler om vold i Norge. Flere kvinner (8,2%) enn menn (1,9%) har vært utsatt for alvorlig vold fra partner⁶. For å nå målet om global likestilling og avskaffelse av kjønnsbasert vold innen 2030 må «likestillingslandet» Norge skjerpe innsatsen både hjemme og internasjonalt.

4 Bistandsaktuelt

5 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fns-generalsekretar-fornyertillit-til-statsminister-solbergs-barekraftsarbeid/id2644674/>

6 <https://www.krisesenter.com/sekretariatet/statistikk/>

Krav til norske myndigheter

Vold mot kvinner og jenter som globalt samfunnsproblem må diskuteres mer så flere engasjeres. At 1 av 3 kvinner globalt i løpet av livet blir utsatt for fysisk og/eller psykisk vold må effektivt bekjempes. Det samme gjelder de undertrykkende maktstrukturene og diskriminerende holdningene som ligger bak. Vold mot kvinner og jenter har lenge vært en global pandemi uten verken nok oppmerksomhet, vilje til handling eller ressurser.

- Vi krever at norske myndigheter på lokalt og nasjonalt nivå bidrar aktivt for å få slutt på partnervold, og spesielt vold mot kvinner og jenter generelt. Dette må skje både internasjonalt og i Norge. Det inkluderer økt synliggjøring av sårbare grupper som urbefolkning, kvinner på flukt og kvinner med nedsatt funksjonsevne. Disse er ikke bare ekstra utsatt for vold, men vold er i tillegg underrapportert og blir altfor ofte en nedprioritert del av arbeidet som gjøres.
- Vi krever at norske myndigheter tydeliggjør hvordan kvinner og likestilling skal prioriteres i internasjonale sammenhenger koblet til den globale pandemien vi nå står midt oppe i. I skyggen av Covid-19 har vold i nære relasjoner økt. Kvinner og jenter rammes hardest av mange av konsekvensene av pandemien. Covid-19 er kjønnsblind, men ikke kjønnsnøytral i sin effekt. Likestillingslandet Norge må øke debatten om konsekvensene av koronapandemien, bidra til at midler og ressurser brukes til å løfte opp særlig sårbare grupper, og gjøre vold mot kvinner og jenter til et prioritert område på den internasjonale agendaen. Dette vil være i tråd med den gjeldende norske handlingsplanen Frihet – makt – muligheter.

Avtaler, handlingsplaner og politiske uttalelser om bekjempelse av vold mot kvinner og jenter blir tomme løfter og symbolpolitikk uten implementeringen av disse i praksis.

- Vi krever at Norge holder FNs bærekraftsmål som rettesnor for sitt internasjonale bistands- og utviklingsarbeid. For å bekjempe vold mot kvinner og jenter må globale handlingsplaner baseres på delmål 5.1, eliminering av all vold mot kvinner og jenter i offentlige og private rom, iverksettes i praksis. Norge har et ansvar for å påpeke manglende innsats i andre land, og må legge press på myndigheter som ikke gjør nok for aktivt å bekjempe vold mot kvinner og jenter.
- Vi krever at Norge bruker sin posisjon både bilateralt og multilateralt på de internasjonale arenaene til å sette press på andre land for å overholde de internasjonale avtalene, CEDAW og Istanbul-konvensjonen, om bekjempelse av vold mot kvinner og jenter. Norge må kreve at alle medlemsland i Europarådet signerer Istanbul-konvensjonen, samt legge press på stater som bryter og/eller er på vei til å trekke seg fra konvensjonen.
- Vi krever at Norge må bruke sin posisjon i FNs Sikkerhetsråd til å sette vold mot kvinner under krig, konflikt og i humanitære kriser høyt på agendaen, og legge press på stater som ikke gjør nok for å beskytte kvinner og jenter fra vold.